

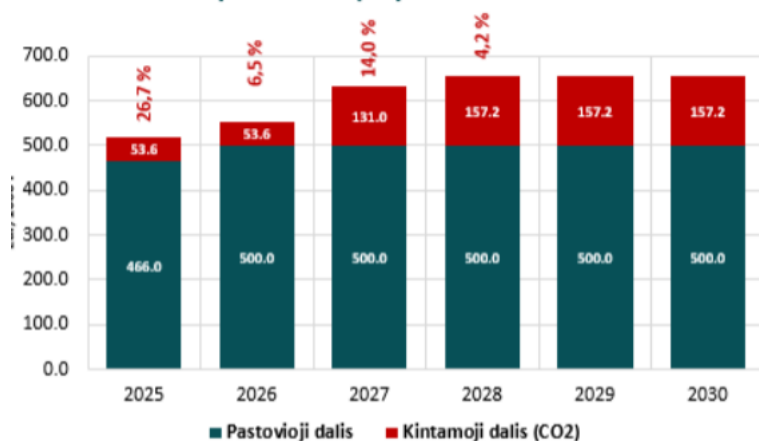
LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 PAPILDYMO 43¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 papildymo 43¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimą paskatino duomenys apie Lietuvoje sumažėjusį dyzelino išsigijimą bei su tuo susijusių biudžeto pajamų nesurinkimą dėl vežėjų perėjimo dyzeliną įsigyti kaimyninėse šalyse, kitų ES šalių geroji praktika taikant dalinio akcizų gražinimo mechanizmą bei rinkos dalyvių, įskaitant degalų gamintojus, transporto sektorių bei žemės ūkį vienijančias asociacijas ir šakines asociacijas, išreikšta vieninga pozicija dėl poreikio įtvirtinti akcizų dalies degalams gražinimo mechanizmą.

Lietuvos energetikos agentūros duomenimis, nuo 2025 metų tarp Baltijos šalių ir Lenkijos, didžiausias akcizas dyzelinui yra Lietuvoje. Akcizo augimas dyzelinui 2025 metams siekė 26,7 proc., taip pat numatytas ir tolimesnis jo augimas iki 2028 metų, kas, Lietuvos energetikos agentūros skaičiavimais, lems, jog galutinėje dyzelino kainoje lyginant su 2026 metais, akcizo dalis dar padidės 0,13 Eur / l.

Dyzelino akcizo pokytis 2025–2030 m.

Kaip matyti iš Lietuvos energetikos agentūros duomenų, galutinėje dyzelino kainoje mokesčiai (akcizas bei PVM) sudaro beveik pusę galutinės dyzelio kainos:

Aukščiau nurodytas ženklus dyzelino apmokestinimas lėmė, kad kaimyninėse šalyse (ypač Lenkijoje) nuo 2025 metų vyravo ženkliai mažesnė dyzelino kaina, dėl ko vežėjai perorientavo dyzelino išsigijimą iš Lietuvos į kaimynines šalis. 2025 metais Lietuvoje nebuvo parduota apie 220 ~ 300 milijonų litrų dyzelino lyginant su 2024 metais, dyzelino pardavimams kritus apie 15,7 proc. Dėl sumažėjusių dyzelino pardavimų, 2025 metais nebuvo surinkta apie 90,2 ~ 123,5 mln. Eur pajamų į biudžetą. Nurodyti duomenys paremti: (i) VMI duomenimis, pagal kuriuos skirtumas tarp 2024 m. ir 2025 m. dyzelino suvartojimo yra 301 260 litrų. Šis rodmuo koreguotinas, atsižvelgiant į reikšmingai išaugusius kuro užsipirkimus 2024 m. gruodžio mėn.; (ii) Nesurinktos pajamos apskaičiuotos remiantis 2024 m. taikytu 410 Eur/1000l akcizo tarifu dyzelinui. Jeigu būtų

taikomas 440 Eur/1000l akcizo tarifas vežėjų perkamam dyzelinui, tokiu atveju būtų surinkta 95,9 ~ 132,5 mln. Eur papildomų pajamų į valstybės biudžetą).

Siekiant išvengti situacijos, kai vežėjai perorientuoja degalų įsigijimą į kaimynines šalis, kurioms yra ir sumokami su tuo susiję mokesčiai, ES šalys plačiai taiko akcizo dalies sugražinimo vežėjams mechanizmą. Šį mechanizmą Europoje taiko Prancūzija, Belgija, Italija, Kroatija, Slovėnija, Ispanija, Vengrija, Jungtinė Karalystė, Norvegija, Šveicarija.

Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komiteto 2026 m. kovo 25 d. posėdyje svarstant parlamentinės kontrolės klausimą „Dėl kylančių degalų kainų ir galimų sprendimų“ bei 2026 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos Seimo energetikos ir darnios plėtros komisijos posėdyje svarstant klausimą „Degalų kainų krizė: priežastys, poveikis ir sprendimo priemonės“ rinkos dalyviai, įskaitant degalų gamintojus, transporto sektorių vienijančias asociacijas bei šakines asociacijas, išreiškė vieningą poziciją, kad siekiant spręsti ilgalaikes problemas, susijusias su Lietuvos degalų sektoriaus konkurencingumo praradimu dėl kaimyninėse šalyse degalams taikomos palankesnės nei Lietuvoje mokesstinės politikos, bei susigrąžinti į Lietuvą degalų įsigijimus bei su tuo susijusias biudžeto pajamas, būtina Lietuvoje įtvirtinti dyzeliui taikomos akcizo dalies susigrąžinimo mechanizmą sekant nurodytų ES šalių patirtimi. Kadangi nurodyto mechanizmo įtvirtinimas turėtų tiesioginį teigiamą poveikį biudžeto pajamų didesniai surinkimui bei vežėjų ir ūkio sektoriaus konkurencingumui, raštu pozicijas dėl akcizų dalies susigrąžinimo mechanizmo įtvirtinimo taip pat teikė Lietuvos pramonininkų konfederacija, asociacija „Investors‘ Forum“, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacija, Lietuvos grūdų perdirbėjų ir prekybininkų asociacija, Lietuvos atsinaujinančių degalų asociacija Future Fuel, Lietuvos grūdų augintojų asociacija, Lietuvos inovatyvios energetikos ir prekybos asociacija.

Įstatymo projekto tikslas – įstatymu įtvirtinti dalinio degalų akcizo grąžinimo mechanizmą, kuris leistų išlaikant įstatyme reglamentuotus akcizų tarifus, nustatytus atsižvelgiant į aplinkosauginius tikslus bei fiskalinius valstybės prioritetus, užtikrinti: (i) vežėjų konkurencingumą; ii) naftos degalų įsigijimo susigrąžinimą į Lietuvos jurisdikciją iš kaimyninių šalių; (iii) papildomų pajamų į valstybės biudžetą surinkimą.

Pabrėžtina, kad dėl Europos Sąjungos vidaus rinkos taisyklių, siūloma dalinio akcizo grąžinimo schema galėtų pasinaudoti ir vežėjai, vykdančys veiklą ir Lietuvos rinkoje. Organizacijų siūlymu, priemonės taiklumą turėtų užtikrinti apribojimas ja pasinaudoti tik N3 klasės transporto priemonėms.

Rengiant įstatymo projektą buvo gautas asociacijos „Investors‘ Forum“, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos darbdavių konfederacijos ir Lietuvos verslo konfederacijos pasiūlymas dėl projekto turinio, kuris po įvertinimo buvo pasirinktas kaip Seimo narių, kurie yra Ekonomikos ir inovacijų komiteto nariai, ir kitų Seimo narių teiktinas įstatymo projekto variantas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Seimo narys, Seimo Ekonomikos ir inovacijų komiteto pirmininkas Saulius Bucevičius ir kiti Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu Lietuvos Respublikos akcizų įstatyme (toliau – Įstatymas) nėra nustatytos galimybės ūkio subjektams susigrąžinti sumokėtos akcizų dalies už įsigytą dyzeliną.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Teikiamu Įstatymo projektu siūloma papildyti Įstatymą 43¹ straipsniu, nustatant, kad jeigu akcizais apmokestinami gazoliai yra naudojami kaip variklių degalai N₃ klasės transporto priemonėse, sumokėtos akcizų sumos dalis yra grąžinama šiuos gazolius įsigijusiam asmeniui, kai tenkinamos visos šios sąlygos: 1) gazolius įsigijo juridinis asmuo, turintis Bendrijos licenciją vežti

krovinius, kuria suteikiama teisė vežti krovinius už atlygį tarptautiniais maršrutais ir Lietuvos Respublikos teritorijoje krovinių kelių transporto priemonėmis, kurių didžiausioji leidžiamoji masė, įskaitant priekabą (puspriekabę), didesnė kaip 3,5 tonos; 2) gazoliai įsigyti naudoti N₃ klasės transporto priemonėse, kurios registruotos Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybėje narėje.

Tokiu būdu Įstatyme būtų įtvirtinti pagrindiniai akcizų dalies susigrąžinimo principai. Atitinkamai, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad Vyriausybė tvirtintų grąžintinos akcizų dalies dydžio nustatymo tvarką bei akcizų dalies grąžinimo trukmę, o Vyriausybė ar jos įgaliota institucija šios schemos taikymo tvarką. Tokiu būdu būtų užtikrinamas lankstumas, Vyriausybei leidžiant operatyviai reaguoti į kaimyninėse šalyse taikomas degalų kainas, mechanizmo veikimo praktiką.

Pažymėtina, kad Įstatymo projektu teikiamas siūlomas dyzelinui dalinio akcizų grąžinimo mechanizmas yra suderinamas su ES teisės aktų reikalavimais. 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyvoje [2003/96/EB](#) yra nustatytas tik minimalus akcizo degalams dydis, į kurį atsižvelgus Vyriausybei tvirtinant grąžintinos akcizų dalies dydžio nustatymo tvarką, būtų atsižvelgta.

Įstatymo projekto priėmimas leistų susigrąžinti prarastus dyzelino pardavimus iš kaimyninių šalių į Lietuvą bei užtikrintų su tuo susijusių papildomų pajamų į valstybės biudžetą surinkimą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma. Priešingai, priėmus Įstatymo projektą būtų skatinamas dyzelino įsigijimas Lietuvoje, o ne kaimyninėse šalyse.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nors šis įstatymo projektas yra motyvuojamas būtent dyzelino pardavimų kiekio sugrąžinimu į Lietuvos teritoriją, dėl Europos Sąjungos vidaus rinkos taisyklių, siūloma dalinio akcizo grąžinimo schema galėtų pasinaudoti ir vežėjai, vykdantys veiklą ir Lietuvos rinkoje, tad tikėtinas mažesnis *neto* pajamų surinkimas, nei tas, kuris buvo prarastas dėl reikšmingo akcizo tarifo padidinimo 2025 m. Tačiau atsižvelgiant į tai, įstatymo projekto iniciatoriai bet kuriuo atveju prognozuoja teigiamą *neto* siūlomo teisinio reguliavimo fiskalinį efektą, nes priemonės taiklumą turėtų užtikrinti apribojimas ja pasinaudoti tik N3 klasės transporto priemonėmis.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projektas skatins dyzelino įsigijimą Lietuvoje, o ne kaimyninėse šalyse, bei su tuo susijusių pajamų surinkimą. Taip pat, skatinant dyzelino įsigijimą Lietuvoje, o ne kaimyninėse šalyse, tai skatins ir kitų pramonės šakų vystymąsi – biodegalų naudojimą ir jiems skirtos žemės ūkio produkcijos supirkimą, degalinių plėtrą, vežėjų konkurencingumą.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams ir įgyvendina šiuos strateginius valstybės politikos tikslus:

1) Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 patvirtintos dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 109 punktą, kuris numato: „*Gerinsime mokesčių sistemos efektyvumą, skaidrumą ir socialinį teisingumą.*”.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės priimti Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus, išskyrus

sumokėtos akcizų sumos dalies grąžinamo dydžio nustatymo tvarką, kurią Vyriausybė turės patvirtinti iki 2026 m. lapkričio 30 d.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2026 m. gruodžio 31 d. turi priimti Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus, išskyrus sumokėtos akcizų sumos dalies grąžinamo dydžio nustatymo tvarką, kurią Vyriausybė turi patvirtinti iki 2026 m. lapkričio 30 d.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės fondų lėšų įstatymo įgyvendinimui nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas ir sritis:

„Akcizų dalis“, „gazoliai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia:

Seimo nariai